

Громадська думка за часів війни

У цьому номері ми публікуємо мовою оригіналу міркування Джорджа Гелапа “Наскільки важливою є громадська думка у военний час?”. Цей невеличкий матеріал є доповіддю Гелапа, презентованою 25 квітня 1942 року на зборах Американського філософського товариства у період розпалу Другої світової війни і вступу до неї США від 7 грудня 1941 року. Дж. Гелап як соціолог, директор створеного ним у 1935 році Інституту громадської думки доводить необхідність опитувань та значущість громадської думки у военний час. На його переконання, громадська думка не перестає бути “пульсом демократії” і за умов війни. І хоча пересічні громадяни не є експертами з військової стратегії, мало хто з них досконало знається на різних видах озброєнь, на особливостях його виробництва і на тактиці ведення військових дій, учений вважає, що думка громадян важлива як для рішень уряду та місцевих адміністрацій, так і для дій військового командування. Оперуючи результатами довоєнних опитувань у США, Гелап показує, що вже 1935 року, попри “стурбовану” економіку країни цього періоду, переважна більшість пересічних американців розуміли небезпеку приходу Гітлера до влади у Німеччині й підтримували позицію щодо посилення могутності власної армії та флоту і нарощування потужності військової авіації. У 1940-му громадська думка США на чотири місяці випередила й рішення Конгресу щодо воєнного призову, а у період війни більшість американців підтримували жорсткі заходи в економічній політиці країни, зокрема щодо заборони страйків на підприємствах воєнного виробництва.

Водночас Гелап не фетишизує громадську думку, розуміючи, що пересічні громадяни можуть помилятися, й тому сферою застосування громадської думки у періоди війни та миру, на його погляд, можуть бути радше широкі питання та напрями державної політики. А те, що стосується технічних та конкретних аспектів її реалізації, має бути справою більш підготовлених експертів.

Не менш актуальним для вітчизняних реалій та соціології, і не лише воєнного часу, є важливе нагадування Гелапа про те, що громадська думка, аби бути компетентною та розумною має ґрунтуватися на фактах. А єдиним джерелом фактів для мислячих людей у демократичних країнах є вільна преса.

Звичайно, історичні реалії та обставини періоду формування та підйому технологій опитування громадської думки від 1930-х років у США, з одного боку, і сьогоднішня суспільна реальність, зокрема вітчизняна, — з іншого, великою мірою різняться. Але корисні й важливі паралелі щодо значущості соціології та опитувань громадської думки під час війни у США 1942 року і в Україні 2022-го, а відтак – актуальність проблематики цього тексту і його головного, винесеного у назву питання є для вітчизняної соціології у цей період цілком очевидними.

ВІКТОР СТЕПАНЕНКО, головний редактор

Цитування: Степаненко В. (2022). Громадська думка за часів війни (передмова). G. Gallup (2022). How important is public opinion in time of war? *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 4, 172.